

TİGEM'İN ÖZELLEŞTİRİLMESİ VE ATATÜRK

Aydınlık Dergisi, 13 Ağustos 2000, No.682

Yıldırım Koç

Atatürk, Cumhuriyetin kurulmasından sonra tarıma büyük önem verdi. 1925 yılından itibaren kendisine ait çiftliklerde geleneksel tarım anlayışını kökten değiştiren uygulamalar gerçekleştirdi; köylüye örnek oldu. Ayrıca, devletin de bu alana kaynak ayırmasını sağladı.

Cumhuriyet döneminde Ankara, Eskişehir, Erzurum ve Yeşilköy'de hububat ıslah istasyonları; Adana ve Nazilli'de pamuk ıslah istasyonları; Adapazarı'nda patates ve mısır ıslah istasyonu; Bursa, Antalya, Diyarbakır, Edirne ve Denizli'de ipek böcekçiliği istasyonu, Kayseri'de yonca istasyonu, Antalya'da sıcak iklim nebatları ıslah istasyonu kuruldu. Ülkenin dört bir yanında fidanlıklar oluşturuldu. Bu devlet fidanlıkları sayesinde dut, antepfıstığı, asma, çay, elma, kaysı, fındık, narenciye, vişne, zeytin ve incir fideleri devlet tarafından yetiştirilerek köylüye dağıtıldı.

1937 yılında Zirai Kombinalar İdaresi kuruldu. Bu kuruluşun amacı, tarım aletleri, makinaları ve ilaçlarının satın alınarak halka tanıtımının yapılmasıydı. Zirai Kombinalar İdaresi 1943 yılından itibaren boş hazine toprakları üzerinde devlet çiftlikleri oluşturdu, tarımsal üretimi artırdı, çağdaş tarım teknik ve yöntemlerini köylüye tanıttı ve özellikle sıkıntılı dönemlerde halkın gıda ihtiyacının karşılanması açısından çok büyük katkılarda bulundu.

Zirai Kombinalar İdaresi tarafından kurulan çiftliklerin önemi, 1957 yılında yayımlanan bir kitapta şöyle anlatılıyordu ¹:

“Az zamanda kurulan bu çiftlikler, asırlardanberi işlenmemiş ve boş kalmış ve halkın dilinde çorak diye adlandırılan step manzaralı, çöl karakterli toprakları büyük bir hamle ve gayretle sökerek mahsuldar bir hale sokmuş ve zirai kalkınmanın ana hatlarını vatan topraklarına çizmiştir...”

“Zirai Kombinalar İdaresi, kuş uçmaz, kervan geçmez diye vasıflandırılıp, köylüye çarık sattığı iddia edilen ıssız toprakları teknik vasıtalarla mahsuldar bir hale sokarak yüz binlerce ton buğday kaldırırken, etrafındaki köylü halkın idrakinde hayret ve takdirle karşılık bir intibah,asırların yapamadığı kalkınma hissini onun gönlüne yerleştiriyor ve bu demonstratif gösteriler ona teknik çalışmaların faydalarını telkine kafi geliyordu.

“Birbirini takiben yurdun muhtelif köşelerinde kurulan 14 tane muazzam çiftlikler, ıssızlığa, yalnızlığa, kızgın güneşli ve buz nefesli bozkırlığa son verirken, insan azim ve iradesinin dünkü çölleri bugün nasıl bir cennet gibi yemyeşil hale soktuğunu tabiate haykırıyor ve çöllerde yükselen ağaçlar, yeşillenen bitkiler, tufan gibi buğdaylar yurtda bolluğun saadetini müjdeliyordu.”

Atatürk'ün Ankara'da Gazi Orman Çiftliği, Silifke'de Tekir, Yalova'da Baltacı, Tarsus'ta Piloğlu, Dört Yol'da Karabasamak çiftlikleri ve Ankara'da Bira Fabrikası vardı. Bu işletmeler 1925 yılından beri tarımda yeniliklerin uygulatılması ve yaygınlaştırılmasında kullanılıyordu. Atatürk, 1937 yılı Haziran ayında bu çiftlikleri devlet hazinesine bağışladı. 10 Ocak 1938 tarih ve 3308 sayılı Yasa ile, Atatürk tarafından bağışlanan bu çiftlikler, Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu'na dönüştürüldü. Daha sonra çeşitli diğer çiftlik ve işletmeler de Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu'na katıldı. 1944 yılında bu kuruluşun bir Ziraat Aletleri Fabrikası vardı ².

¹ Ziraat Vekaleti, **Devlet Üretim Çiftlikleri**, Ankara, 1957, s.4. Ayrıca bkz. Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğü, **Devlet Üretim Çiftlikleri**, Ankara, 1977 ve Tarım-İş, **Sektörel ve İşletmecilik Boyutlarıyla TİGEM (Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü)**, Ankara, 1997.

² Ögelman, S. – Benderlioğlu, A., **İktisadi Devlet Teşekkülleri Hukuku**, Ankara,

Zirai Kombinalar İdaresi ile Devlet Ziraat İşletmeleri Kurum 1 Mart 1950 tarihinde yürürlüğe giren 5433 sayılı Yasa ile birleşerek, Devlet Üretim Çiftlikleri Genel Müdürlüğü'nü oluşturdu. 1983 yılında ise Devlet Üretim Çiftlikleri ile hara ve inekhaneler birleştirilerek TİGEM doğdu.

TİGEM, Türkiye'de tarımın gelişmesine ve çağdaşlaşmasına olağanüstü büyük katkılarda bulunmuş olmasına rağmen, yıllarca özelleştirmeci bir anlayışla ihmal ve hatta tahrip edildi.

Atatürk tarıma büyük önem veriyordu. 1925 yılından 1937 yılına kadar bunu kendisine ait çiftliklerde gösterdi; ayrıca devletin bu alanda önemli yatırımlar yapmasını sağladı. 1937 ve 1938 yıllarında kurduktuğu iki işletme, günümüzdeki TİGEM'i (Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü) oluşturdu.

Atatürk'ün TİGEM'i bugün özelleştiriliyor. Çekirdeği, Atatürk'ün 1925 yılından 1937 yılına kadar kendi işletip 1937'de devlete bağışladığı çiftliklerden oluşan TİGEM, yerli ve yabancı sermayedarlara devrediliyor. Türkiye'de çağdaş tarımı yaratan Devlet Üretim Çiftlikleri'ni yıllardır yatırım yapmayarak çökertenler ve bugün bir avuç yerli ve yabancı sermayedara aktarmak isteyenler Atatürk'e nasıl hesap verecek? Atatürk hayatta olsaydı buna izin verir miydi?